

Eksami läbiviimise kord
Iseloomuhindamine
2025

Koostatud: Saksa Lambakoerte Ühing (SV – Verein für Deutsche Schäferhunde e.V.) poolt

Allikad: Prüfungsordnung Wesensbeurteilung und SV-Zuchtanlagenprüfung (SV-ZAP)
Fassung 2024 ja Durchführungsbestimmungen zur Wesensbeurteilung im Verein für Deutsche
Schäferhunde (SV) e.V. Fassung 2025

I. Üldine

1. Aja planeerimine
2. Iseloomu hindav kohtunik
3. Hindamise kulg
4. Osalemise eeltingimused
5. Miinimum osalejate arv
6. Hindamise päevad ja registreerimine

II. Varustus

III. Tehniline varustus

IV. Ettevalmistused

V. Harjutused

VI. Läbiviimisreeglid

1. Ligipääsetavus kontroll
2. Sotsiaalne käitumine
3. Müratundlikkus
4. Liikumiskindlus
5. Mängu- ja saagiinstinkt
6. Käitumine stressi olukorras
7. Üksi jätmine ja võõra inimesega kohtumine

VII. Iseloomutesti katkestamine

VIII. Hindamine

IX. Hindamisdokumendid

Eessõna

Saksa Lambakoerte Ühingus (SV) on juba üle 125 aasta tegeletud tõukoerte aretusega. Siiani puuduvad, aga dokumenteeritud andmed järgmistes valdkondades: ligipääsetavus, sotsiaalne käitumine, müratundlikkus, liikumiskindlus, mängu- ja saagiinstinkt, samuti meie aretusloomade üldine käitumine (iseloom).

Lühendid, mida kasutatakse käesolevas eksamireeglites (PO):

- PO = Eksamireeglid
- HF = Koerajuht
- B-W = Iseloomu hindav kohtunik
- SV = Saksa Lambakoerte Ühing (SV) e.V.
- ESLÜ = Eesti Saksa Lambakoerte Ühing

I. Üldine

1) Aja planeerimine

- Hindamiskuupäevad koordineeritakse ja lepitakse kokku koostöös ESLÜ-ga.
- Kõik Eestis toimuvad iseloomuhindamised avaldatakse ESLÜ kodulehel koos kohtuniku ja koerajuhi andmetega.
- Iseloomuhindamise eksamid toimuvad alati avalikult.

2) Iseloomu hindav kohtunik

- Igale kohtunikule (B-W) määratakse assistent, kes osaleb aktiivselt iseloomuhindamisel.

3) Hindamise kulg

- Selleks et tagada objektiivne ja ühtne hindamine, tuleb kogu protsess viia läbi standardiseeritult, vastavalt etteantud katsete järjestusele.
- Seetõttu on hindamise järjekord ja nõuded kõikidel iseloomuhindamistel kindlaks määratud.

4) Osalemise eeltingimused

Osaleda võivad kõik saksa lambakoerad, kes:

- omavad FCI tõutunnistust ja keda on võimalik tuvastada mikrokiibi alusel.

Koer peab iseloomuhindamise ajaks olema:

- vähemalt 9-kuune;
- mitte vanem kui 12 kuud ja 30 päeva.

ESLÜ ja SV liikmelisus (ei omaniku ega koerajuhi puhul) ei ole osalemiseks kohustuslik.

Üks koerajuht tohib esitada maksimaalselt kahte koera iseloomuhindamisel.

5) Minimaalne osalejate arv

- Miinimum: 4 koera nelja erineva koerajuhiga.

- Maksimum päevas ja kohtuniku kohta: 16 koera.

6) Hindamise päevad ja registreerimine

Iseloomutestid võivad toimuda igal nädala päeval.

Registreerimise tähtaeg:

- 7 päeva enne iseloomu hindamise testi toimumist;
- ESLÜ peab osalejad järgmisel päeval pärast tähtaega saatma SV-HG.

ESLÜ peab teavitama kohtunikku registreeritud koerte arvust. Osalejate andmed avaldatakse SV-DOxS süsteemis SV poolt.

II. Varustus

Iseloomuhindamise läbiviimiseks peab vastutav ESLÜ tagama järgmise varustuse:

- Hindamislehed, täielikult täidetud;
- Hindamise alguses määratakse koerte järjestus. Iseloomuhindamise hindamispunktide läbimise järjekorda ei tohi muuta ning kõik koerad peavad läbima harjutused kindlaksmääratud järjestuses. Määratud hindamiskava tehakse osalejatele teatavaks stendil või kuulutustahvil;
- Koerajuhid (HF) peavad hindamise ajal kandma stardinumbrit;
- Koerte avalikuks arutamiseks peab korraldaja tagama valjuhääldisüsteemi.

Iseloomuhindamise harjutuste jaoks (hindamispunktide varustus):

1. Ligipääsetavuse kontroll

- Mikrokiibi lugeja
- Mõõdupuu, mõõdulint ja kaal
- Mõõtmisalus
- Laud hindamislehtede hoidmiseks

2. Sotsiaalne käitumine

- Pall nööri, hammustuspadi vms (tuleb koerajuhil endal kaasa võtta)

3. Müratundlikkus

- Mootorsaag (ilma lõiketerata)
- Metallkett (tugev rauakett, umbes 150 cm)

- Plekkplaat (u. 100×100 cm)
- Paukpüstol, kaliiber 6 mm

4. Liikumiskindlus

- Kõikuv laud (tööstuslik kaubaalus sileda põhjaga, mõõtmatega 120 × 100 cm, mille keskel on altpoolt kinnitatud 10 cm ümarpuit)
- 6 tavalist lauda (nt. õllelauda)
- Kaldtee (kalde alla kinnitatud õllelaud libisemisvastase kattega, kasutamiseks tõusuna)

5. Mängu- ja saagiinstinkt

- Koerale tuttav mänguasi (pall nõõriga, hammustuspadi vms)
- Puuviljakast (perforeeritud plastikust või sarnane)
- Sileda põrandaga ruum (nt plaaditud põrand, u. 30 m²)
- Metallist toidukauss

6. Põhiiseloorm

- Koha võimalus, kus koera saab kindlalt kinnitada (nt post, aed või puu – kohustuslikult väljaspool harjutusväljakut)
- 1,5 m pikkune jalutusrihm (soovitavalt: õhuke terastross koos karabiiniga)

III. Tehniline varustus

- ESLÜ peab iseloomuhindamise läbiviimiseks tagama arvuti ning printeri olemasolu.

IV. Ettevalmistus

- ESLÜ määrab eksamil osaleva assistendi kohtunikule.

V. Harjutused

Kõigi harjutuste läbiviimise kord on kirjeldatud läbiviimisreeglites.

- Harjutus 1 – Ligipääsetavus kontroll
- Harjutus 2 – Sotsiaalne käitumine
- Harjutus 3 – Müratundlikkus
- Harjutus 4 – Liikumiskindlus

- Harjutus 5 – Mängu- ja saagiinstinkt
- Harjutus 6 – Käitumine stressiolukorras
- Harjutus 7 – Üksi jätmine ja võõra inimesega kohtumine

VI. Läbiviimisreeglid

Alljärgnevalt kirjeldatakse hetkel kehtivaid reegleid ja protseduure iseloomuhindamise läbiviimisel.

- Iseloomuhindamised on reeglina väliüritused, st toimuvad vabas õhus.
- Igas harjutuses kasutatavaid omadussõnu (adjektiive) tuleb pidevalt kriitiliselt hinnata järgmiste küsimuste valguses:
 - Milline geneetiline tähendus on seotud vastava harjutusega?
 - Kuidas seda geneetilist omadust harjutuse käigus hinnata saab?
- Omadussõnad moodustavad valiknimekirja.
Igas harjutuses võib kohtunik kasutada maksimaalselt 2 kuni 3 omadussõna.
- Märkuste väljal ei ole lubatud teha täiendavaid kirjeldusi koera kohta, v.a. erandjuhtudel, nagu näiteks tervislik seisund.

1. Ligipääsetavuse kontroll

Harjutused 1 kuni 3

Koer peaks laskma oma koerajuhil end erinevatest kehapiirkondadest katsuda, samuti peaks ta taluma puudutusi võõralt inimeselt, näiteks kohtunikult või vastutavalt isikult.

Harjutus 1 – mikrokiibi või tätoveeringu kontroll

Koerajuht (HF) esitleb rihmastatud koera kiip/tätoveeringu kontrolliks. Koerad, kelle ID-numbrit ei ole võimalik kiibilugejaga tuvastada, ei saa iseloomu hindamisel osaleda.

Sellisel juhul loetakse osalemine katkestatuks ja see märgitakse kui "ei osalenud".

Kohtunik (B-W) või assistent tuvastab koera mikrokiibilugejaga.

Kohtunik kirjeldab ja dokumenteerib koera käitumise identifitseerimise ajal.

Harjutus 2 – Hammaste kontroll

Koerajuht näitab koera hambaid kohtunikule või tema assistendile.

Võimalik on ka, et hammaste näitamise osa teeb kohtunik (B-W) või tema volitatud isik.

Kohtunik (B-W) kirjeldab ja dokumenteerib koera käitumise hammaste kontrolli ajal.

Hammaste seisundit ei märgita hindamislehele ega kirjeldata.

Harjutus 3 – Mõõtmise platvormil

Koerajuht viib koera mõõteplatvormile.

Koer peab seisma vabalt omal tahtel.

Koera hoidmine on lubatud.

Kohtunik (B-W) või assistent mõõdab:

- Turjakõrguse
- Rindkere sügavust

(Numbrilisi väärtusi ei registreerita.)

Isaste puhul toimub ka munandite olemasolu kontroll.

Kohtunik (B-W) dokumenteerib koera käitumise mõõtmise ja isaste puhul, munandite kontrolli ajal.

2. Sotsiaalne käitumine

Harjutused 4 kuni 6

Hinnatakse koera suhtlust inimestega nii inimrühmas kui ka üksikisikuga ning ka kohtumist teiste sama liigi esindajatega.

Harjutus 4 – Suhe koera ja koerajuhi vahel

Koerajuht (HF) läheneb üksikult seisvale assistendile (u. 15 m kaugusel).

Assistent annab käsu rihma eemaldamiseks ning koerajuht (HF) liigub koeraga vabalt edasi.

Käsklus kutsumiseks on lubatud.

Kohtunik (B-W) kirjeldab ja dokumenteerib koera seotust oma juhiga.

Harjutus 5 – Käitumine inimrühmas

Koer kutsutakse eelmisest harjutusest koerajuhi (HF) juurde ja pannakse rihma.

Koerajuht (HF) annab koera rihmastatult assistendile ning eemaldub vähemalt 8-liikmelise inimrühma taha.

Käsu peale kutsub koerajuht (HF) koera.

Assistent vabastab koera.

Koer peaks rõõmsalt ja otsejooneliselt läbi grupi liikuma oma koerajuhini.

Koerajuht (HF) liigub koos endiselt vabalt järgneva koeraga läbi liikuvate inimeste.

Kohtunik (B-W) kirjeldab koera käitumist selle harjutuse ajal.

Harjutus 6 – Kohtumine võõra koeraga

Järgmine paar on valmis soorituseks.

Koerajuht (HF) liigub oma vasakul käel rihmastatud koeraga kaks korda mööda teisest rihmastatud võõrast koerast ja koerajuhist (HR) – u. 3 m kauguselt.

Kohtunik (B-W) kirjeldab ja dokumenteerib koera käitumist.

3. Müratundlikkus

Harjutused 7 kuni 9

Koer puutub kokku mitmesuguste heliliste stiimulitega, näiteks mootori müra, keti kukkumine metall-lehele ja paugukatse.

Harjutus 7 – Müratekitaja „mootorsaag ilma terata“

Koerajuht (HF) liigub määratud positsioonile (umbes 15 meetrit müraallikast) ja jääb sinna koos lõdvalt rihmastatud koeraga seisma.

Koer peab seisma rahulikult. Koera pilgu suund peab olema iseloomu kohtuniku poole, mitte müraallika poole.

Müraallikale lähenemisel on koerajuhil lubatud kasutada väheseid verbaalseid abisõnu.

Assistent kõnnib koerast neutraalselt mööda umbes 4 meetri kauguselt, kasutades eri pööretel töötavat mootorit (mootorsaag ilma terata).

Seejärel lülitatakse mootor välja ja asetatakse vajadusel maapinnale.

Pärast seda liigub koerajuht koos koeraga müratekitaja (mootorsae) suunas.

Siin dokumenteerib ja kirjeldab kohtunik (B-W) koera reaktsiooni müratekitajale – st mootorsae helile ja liikumisele.

Harjutus 8 – Müratekitaja „kett“

Koerajuht (HF) liigub u 5 meetri kaugusele metallist aluspinnast ja peatub seal koos koeraga, kes seisab lõdvalt rihmastatult. Koera pilk peab olema suunatud kohtuniku poole.

Assistent on eelnevalt paigutanud keti nii, et see kukub käsu peale plekktahlile.

Kui kett kukub, liigub koerajuht koos koeraga otse heli allika suunas.

Suulised julgustused koerajuhilt on lubatud.

Kohtunik (B-W) dokumenteerib ja kirjeldab koera käitumise reaktsiooni "kett"-mürale.

Harjutus 9 – Tundlikkus laskudele

Koerajuht liigub koos rihmastatud koeraga määratud positsioonile.

Koer peab jääma seisma ja rahulikult viibima koerajuhi (HF) kõrval lõdva rihma otsas. Koera pilgu suund peab olema kohtuniku poole.

Assistent laseb 5-sekundilise vahega kaks lasku 6 mm startpüstolist (umbes 15 sammu kauguselt).

Koer peab laskudele reageerima ükskõiksest.

Kohtunik (B-W) dokumenteerib ja kirjeldab koera reaktsiooni paugukatsele.

4. Liikumiskindlus

Harjutused 10 kuni 12

Hinnatakse koera liikumiskindlust ja mängulisust suurenenud koormuse all (näiteks kõikuva laua peal) ning liikumiskindlust kõrguste suhtes (kõrgustundlikkus).

Harjutus 10a – Kõikuv laud

Koerajuht (HF) viib rihmastatud koera kõikuvale platvormile.

Koer peab seisma vabalt ja rahulikult lõdva rihma otsas.

Assistent liigutab alust jalgadega.

Kohtunik (B-W) hindab ja kirjeldab koera liikumisvõimet ja mootorikat liikuva platvormi peal.

Harjutus 10b – Stabiilne asend kõikuva laua peal

- Enne harjutuse sooritamist annab assistent koerajuhile (HF) motivatsiooniobjekti, püüdes seejuures koera tähelepanu mitte äratada.
- Laua pind ei tohi olla eelnevalt ette valmistatud ega kaetud.
- Koeral ei ole lubatud võtta istumisasendit.

Harjutus 11 – Saagiinstinkt kõikuval laual

Pärast harjutuse 10b lõppu annab koerajuht motivatsiooniobjekti tagasi assistendile.

Koerale pakutakse samal platvormil motivatsioonieset (mänguasi), mille koerajuht (HF) on alguses assistendile üle andnud.

Assistent liigutab platvormi nagu harjutuses 10.

Kohtunik (B-W) kirjeldab, kui intensiivselt ja millise mootorikaga koer tegeleb mänguasjaga liikuva aluse peal.

Harjutus 12 – Ronimine/kõrguse tundlikkus laual

Koerajuht (HF) viib rihmastatud koera üles rambilt järjestikku paigutatud laudadele.

- Kasutatakse 6-te tavapärast lauda, igaüks 220 cm pikk, 75 cm kõrge ja umbes 70 cm lai, pikkus ~11 m.
- Lauad peavad seisma kindlalt maas; ebapiisava stabiilsuse korral võib need kinnitada eraldi näiteks vaiade või U-raudadega.
- Laudadele ei tohi paigaldada libisemist takistavaid katteid ega muid sarnaseid vahendeid (välja arvatud lauast ülesastumise koht).
- Laua 4 ja 5 vahele jäetakse umbes 10 cm laiune vahe.
- Laud on L-kujuline

Koer jõuab lõpuni, pöörab ümber ja tuleb tagasi.

Koer võib harjutuse lõpus maha hüpata või lasta end alla tõsta.

Lubatud on ainult suulised juhised.

Kohtunik (B-W) kirjeldab koera mootorikat ja tundlikkust kõrguse suhtes.

5. Mängu- ja saagiinstinkt

Harjutused 13 kuni 15

Selles osas keskendutakse koera mängule omaniku või võõra isikuga (volitatud isikuga) ning koera intensiivsusele takistatud saagi (leidmise tahe) suhtes.

Harjutus 13 – Mäng koerajuhiga

Koerajuht (HF) läheb määratud asukohta koos rihmastatud koeraga.

Assistent annab motivatsioonieseme koerajuhile (HF-le) üle.

Koer võetakse rihmast lahti ja koerajuht (HF) mängib koeraga.

Kohtunik (B-W) hindab ja kirjeldab, kui intensiivselt koer koerajuhiga (HF) mängib.

Harjutus 14 – Mäng assistendiga

Eelnevalt viskab koerajuht (HF) motivatsioonieseme assistendile.

Assistent motiveerib koera mängule ning võib mõõdukalt takistada eseme kättesaamist.

Seejärel annab assistent koerale võimaluse hammastega esemest kinni haarata ja pärast lühikest saagimängu annab selle koerale üle.

Kohtunik (B-W) hindab ja kirjeldab koera mängu intensiivsust assistendiga.

Harjutus 15 – Otsimise soov

- Kasutatakse aukudega plastist (või sarnast) puuviljakasti, mille kinnitamiseks on vajalikud vähemalt 2, soovitatavalt 4 vaiakest.

- Koerajuht mängib lühidalt oma koeraga, seejärel liigub umbes 15 meetri kaugusel asuva ettevalmistatud ja kinnitatud puuviljakasti juurde koos motivatsiooniesemega ning asetab selle täielikult kasti alla.
- Pärast motivatsioonieseme peitmist peab koerajuht kast uuesti kinnitama kõigi vaiakestega, et see oleks kindlalt paigas

Seejärel läheb koerajuht (HF) tagasi assistendi juurde ning võtab koera üle.

Koer vabastatakse rihmast ning saadetakse eset üles leidma – verbaalsed abivahendid pole lubatud.

Kohtunik (B-W) dokumenteerib, kui intensiivselt ja motiveeritult koer üritab esemeni jõuda.

6.Käitumine stressiolukorras

Harjutused 16 ja 17

Keskendutakse koera mootorika väljendusele sileda põrand peal ning mängule, leidmisele ja mürataluvusele suletud ruumis, kus on sile põrand (mängulisus, müratundlikkuse puudumine, kehahoiak, väljendus).

Harjutus 16 – Liikumiskindlus siledal pinnal

Koerajuht (HF) läheb koos rihmastatud koeraga hoonesse, kus peab olema sile ja kindel põrandakate (nt plaadid või laminaat)

Harjutus 16a- Müra

Koerajuht (HF) liigub kohtuniku (B-W) käsul koos vabastatud koeraga läbi ruumi.

Sellel ajal tekitatakse müra, kui metallist toidukauss kukutatakse maha.

Kohtunik (B-W) hindab ja kirjeldab koera liikumiskindlust, kartmatust ja mootorikat selles olukorras.

Harjutus 17 – Mängu- ja saagiinstinkt siledal pinnal

Koerajuht (HF) mängib koeraga lühidalt ja viskab motivatsioonieseme klubihoone nurgas asuvasse kitsamasse piirkonda.

Kohtuniku (B-W) käsul vabastab koerajuht (HF) koera.

Kui koer eseme leiab, võtab koerajuht (HF) mänguasja tagasi ja annab assistendile. Assistent mängib koeraga lühidalt ning peidab motivatsioonieseme ruumis raskesti ligipääsetavas kohas.

Harjutus 17a- Leidmistahe

Kui assistent on tagasi koerajuhi (HF-i) juures, vabastab koerajuht (HF) uuesti koera.

Kohtunik (B-W) hindab ja kirjeldab, kui intensiivselt koer mängib ja otsib eset varjatud tingimustes.

7. Üksijätmine ja võõra inimesega kohtumine

Harjutus 18

Hinnatakse, kuidas käitub üksi jäetud ja kinni seotud koer ning kuidas ta reageerib kohtumisel võõra inimesega.

Harjutus 18a – Käitumine üksinda jäämisel

Pärast harjutust 17 läheb koerajuht (HF) koos koeraga määratud kohta (mitte treeningplatsil), seob koera kinni ~1,5 m pikkuse rihmaga ning lahkub nähtavusest.

Koer peab olema täiesti üksinda, ilma inimeste või visuaalse kontaktita.

Pärast vähemalt 5 minutit läheneb kohtunik (B-W) koerale neutraalselt, kõnnib rahulikult koerast mööda ja naaseb algpositsioonile.

Harjutus 18b- Kohtumine

Seejärel kutsutakse koerajuht (HF) tagasi, kes võtab koera taas enda hoole alla ja paneb rihma.

Kohtunik (B-W) dokumenteerib koera käitumise üksi jäämisel.

VII. Iseloomutesti katkestamine

Kohtunikul (B-W) on kogu hindamise vältel õigus katkestada eksam, kui koer ei ole mõistliku aja jooksul koerajuhi poolt kontrollitav või kui koera kontrollimatuse tõttu ei ole võimalik mõistliku aja jooksul jätkata järgmise harjutusega.

Kandesse tehtav märge: Katkestamine põhikuulekuse puudumise tõttu. Tööraamatusse kantakse koolitustulemuse alla mitteamvestatud.

Iseloomutesti loetakse üheks kahest võimalikust sooritusest.

- Haigus: kui iseloomutest katkestatakse kohtuniku poolt koera huvides vigastuse või haiguse tõttu, märgib kohtunik selle hindamislehele (märkerubriiki) ja edastab ESLÜ-le.

Koera tahtmatut haigestumist võib märgata ka testi osade vahel. Loomaarsti tõendeid seejuures ei aktsepteerita. Katkestamise otsus koera huvides on alati kohtuniku otsustada.

Kandesse tehtav märge: Katkestamine haiguse tõttu – märgitakse tööraamatusse mitteosalemiseks.

Pärast koera haigusest paranemist on võimalik uuesti sooritada kuni 2 kordust. Kui koer on selleks hetkeks juba vanem kui 13 kuud, võib korduse teha kolme kuu jooksul ilma eriloata. Hilisem kordamine nõuab lisatasu.

- Ülekoormus: kui kohtunik katkestab iseloomutesti koera huvides (nt ülekoormuse korral), märgitakse see hindamislehele ja edastatakse ESLÜ-le.

Kandesse tehtav märge: Katkestamine ülekoormuse tõttu märgitakse tööraamatusse.

- Hirm, agressioon, lask: kui iseloomutest katkestatakse hirmu, agressiooni või lasu tõttu, on võimalik vaid üks kordussooritus.

Kandesse tehtav märge: Katkestamine ülekoormuse tõttu märgitakse tööraamatusse mitteamvestatud.

- Diskvalifitseerimine: kui ilmneb pettuse katse, peab kohtunik koeraomaniku hindamiselt diskvalifitseerima ebasportliku käitumise tõttu. Selline iseloomutest arvestatakse üheks kahest võimalikust testist.

Kandesse tehtav märge: Tööraamatusse märgitakse diskvalifikatsioon.

Pärast hindamist toimub vahetult avalik arutelu, kus kohtunik (B-W) selgitab koera näidatud käitumist kogu testi vältel.

VIII. Hindamine

Kohtuniku poolt (B-W) antud hinnang on lõplik. Vaidlustamine ei ole lubatud.

IX. Hindamisdokumendid

Iga osaleja saab pärast edukalt sooritatud iseloomuhindamist:

- kande tõutunnistusele templina ja tööraamatusse kandena.

Kohtunik peab 3 päeva jooksul esitama tulemused ESLÜ-le, kus andmed edastatakse 7 päeva jooksul SV-ss.